

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

چالش‌ها و راهکارهای مواجهه با تدریس درس عربی به دانش‌آموزان

زهرا ابراهیمی غانمی

کارشناسی ارشد ادبیات عرب دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان

دبیر متوسطه اداره آموزش و پرورش شهرستان آبادان

ebrahimigh_zara@gmail.com

چکیده

تدریس درس عربی به دانش‌آموزان با چالش‌ها و زمینه‌های ویژه‌ای همراه است که می‌تواند تأثیر مستقیم بر فرآیند یادگیری و تربیت ایجاد کند. اهمیت این مسئله در افزایش فهم و آگاهی دانش‌آموزان از مفاهیم دینی، تاریخ و فرهنگ‌های مختلف مشهود است. همچنین، تسلط به زبان عربی می‌تواند در زمینه‌های مختلفی از جمله ادبیات، ترجمه، مذاهب و مذاهب اسلامی، ارتباطات بین‌المللی و دیپلماسی اهمیت داشته باشد. از این‌رو، تدریس مؤثر و کیفی درس عربی به دانش‌آموزان اهمیت ویژه‌ای دارد و نیازمند بررسی جدی و بهبود مداوم است. در حال حاضر، معلمان مواجه با چالش‌های مختلفی در تدریس درس عربی به دانش‌آموزان می‌باشند. این چالش‌ها شامل مواردی نظیر تدریس مفاهیم دینی و اسلامی به شیوه‌ای مؤثر و جذاب، ایجاد تعامل مثبت و پویا با دانش‌آموزان، انگیزه‌بخشی برای یادگیری زبان، مدیریت کلاس با تنوع فرهنگی، استفاده از روش‌های نوین آموزشی و فناوری‌های اطلاعاتی و سختی‌های تدریس به دانش‌آموزان با سطوح مختلف توانایی می‌باشند. در این مقاله، به بررسی و تحلیل چالش‌ها و راهکارهای مواجهه با تدریس درس عربی به دانش‌آموزان پرداخته می‌شود. با تمرکز بر جنبه‌های مختلف تدریس، از جمله تدریس مفاهیم دینی، ترغیب به یادگیری، تعامل مثبت و مدیریت کلاس، این مقاله به ارائه راهکارهای عملی و مؤثر برای بهبود فرآیند تدریس درس عربی می‌پردازد. همچنین، اهمیت تسلط معلمان بر روش‌های آموزشی نوین و بهره‌گیری از فناوری‌های اطلاعاتی نیز مورد تأکید قرار می‌گیرد. با بررسی دقیق چالش‌ها و ارائه راهکارهای مناسب، این مقاله به معلمان و مسئولان آموزشی کمک می‌کند تا با توجه به نیازها و شرایط فرهنگی و اجتماعی، فرآیند تدریس درس عربی را بهبود دهند و به دانش‌آموزان بهترین فرصت‌های یادگیری را ارائه دهند.

کلیدواژه‌ها: تدریس، درس عربی، معلمان، چالش‌ها، راهکارها، دانش‌آموزان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان یکی از پایه‌های اصلی توسعه جوامع، نقش حیاتی در شکوفایی دانش‌آموزان و ترقی جامعه دارد. در این راستا، نقش ویژه‌ای به معلمان و معلمان زبان‌های خارجی اختصاص دارد که با ورود به دستگاه آموزشی، بایستی دغدغه‌های گوناگون را در خصوص تدریس مؤثر و پربار درس‌های خود داشته باشند. از جمله زبان‌هایی که در آموزش از آن‌ها استفاده می‌شود، عربی به عنوان یک زبان باستانی و همچنین زبان مقدس اسلام دارای اهمیت ویژه‌ای است. تدریس این زبان به دانش‌آموزان با چالش‌های منحصر به فردی همراه است که نیازمند بررسی دقیق و راهکارهای جدید و کارآمد می‌باشد.

زبان عربی تاریخ طولانی و غنی دارد و یکی از قدیمی‌ترین زبان‌های جهان است که برخی تخمین‌ها قدمت آن را به بیش از شش هزار سال پیش بازمی‌گردانند. اولین گزارش مکتوب عربی به اوایل قرن هفتم بازمی‌گردد، و آن را به یکی از معدود زبان‌هایی تبدیل می‌کند که می‌توان تا این حد ردیابی کرد. با در نظر گرفتن این موضوع، عربی همچنین منبع بسیاری از ضرب‌المثل‌ها و اصطلاحات جذاب است (Haron et al., ۲۰۱۶).

زبان عربی یک زبان سامی است، به این معنی که با زبان‌های دیگر مانند عبری و آرامی مرتبط است. این زبان همچنین زبان رسمی بسیاری از کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا و همچنین به طور گسترده در سایر نقاط جهان صحبت می‌شود. اولین شکل شناخته شده عربی در زمان حضرت محمد (ص) در شمال غربی عربستان استفاده می‌شد و زبان کتاب مقدس مسلمانان، قرآن است (Kadbey et al., ۲۰۱۵).

با گذشت زمان، زبان عربی در سراسر جهان عرب و فراتر از آن گسترش یافت و به یکی از رایج‌ترین زبان‌ها در جهان تبدیل شد. عربی در بسیاری از کشورهای مختلف صحبت می‌شود. عربی نه تنها در کشورهای عربی صحبت می‌شود؛ بلکه در بسیاری از کشورهای غیرعربی نیز زبان دوم محبوب است (Dahou, ۲۰۱۶).

زبان عربی نیز یکی از شش زبان رسمی سازمان ملل متحد است؛ بنابراین چه به دنبال سفر به یک کشور عرب‌زبان یا برقراری ارتباط با مردم آن کشورها باشید، یادگیری زبان عربی می‌تواند بسیار مفید باشد. عربی با بیش از ۲۹۰ میلیون گویشور، پنجمین زبان پرگویش در جهان است. این زبان همچنین یکی از سریع‌ترین زبان‌ها در حال رشد است که از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ حدود ۱۷ درصد رشد گویشوران دارد (Al-Busaidi, ۲۰۱۵).

لهجه‌های مختلف عربی بسته به منطقه وجود دارد. دو بخش اصلی زبان عربی عبارت‌اند از (Yaakub, ۲۰۰۷):

-عربی کلاسیک: این شکلی از عربی است که در متون دینی مانند قرآن به کار می‌رود. این زبان همچنین زبان رسمی بسیاری از کشورهای عربی است و در مدارس تدریس می‌شود.

-عربی محاوره‌ای یا گویشی: این شکل گفتاری عربی است که از منطقه‌ای به منطقه دیگر متفاوت است. این شامل گویش‌های مختلفی مانند عربی مصری و عربی شامی است.

اگر به دنبال برقراری ارتباط با مردم در یک منطقه خاص هستید، یادگیری زبان عربی محاوره یا گویش آن منطقه مفیدتر خواهد بود. عربی یک زبان بسیار موسیقایی است (اگرچه نه آهنگی) وقتی صحبت می‌شود، کیفیتی روان و غنایی دارد. این به دلیل این واقعیت است که کلمات عربی اغلب با سه یا چند صامت پشت‌سرهم ساخته می‌شوند که می‌تواند تلفظ آنها را برای افراد غیربومی دشوار کند. صدای عربی با زبان‌هایی مانند انگلیسی و فرانسوی بسیار متفاوت است. با این حال، با کمی تمرین، یادگیری نحوه تلفظ صحیح کلمات عربی دشوار نیست.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کتاب‌های درسی موجود برای آموزش زبان عربی در مدارس به شدت قاعده محور و مبتنی بر دستورات زبان هستند. بسیاری از دبیران عربی، آموزش این زبان را منحصر در رعایت قواعد زبان و صرف و نحو می‌دانند و این موجب شده است تا آموزش عربی از هدف اصلی‌اش فاصله بگیرد. به دلیل پیچیدگی زبان عربی، آموزش آن در مدارس با چالش‌هایی همراه است. برخی از این چالش‌ها شامل نیروی انسانی نا کارآموده، سنتی بودن روش‌های مورداستفاده در آموزش زبان عربی، آموزش نامناسب دستور زبان، ارائه واژگان غیرمعمول در استفاده روزمره، غلبه دستور زبان و قواعد محوری زیاد در متون درسی از جمله چالش‌هایی است که آموزش زبان عربی در کشور را ناکارآمد کرده است. برخی از صداها استفاده شده در زبان‌های دیگر وجود ندارند یا برای دانش‌آموزان با زبان‌های غیرعربی به سادگی نا آشنا هستند. تلفظ یکی از مهم‌ترین و سخت‌ترین قسمت‌های یادگیری زبان عربی است. دانش‌آموزان می‌توانند گرامر، واژگان و نحوه خواندن متن را با سادگی بیشتری یاد بگیرند. افعال و عطف آنها سخت‌ترین بخش یادگیری عربی را تشکیل می‌دهند (صدیق اورعی، ۱۳۸۵).

چالش‌های یادگیری یک زبان خارجی

یادگیری زبان خارجی یکی از سخت‌ترین کارهایی است که مغز می‌تواند انجام دهد. چیزی که یک زبان خارجی را بسیار دشوار می‌کند، تلاشی است که باید برای انتقال بین ساختارهای پیچیده زبانی انجام دهیم. همچنین یادگیری نحوه تفکر به زبان دیگر چالش برانگیز است. مهم‌تر از همه، زمان، کار سخت و فداکاری می‌خواهد. در اینجا به برخی از دلایلی اشاره می‌کنیم که بسیاری از آنها یاد گرفتن یک زبان خارجی را دشوار می‌کنند. به خاطر داشته باشید که موارد زیر حقایق هستند، اما به راحتی می‌توانید بر آنها غلبه کرد. فقط هنگام کار بر روی آن مهارت‌های زبان خارجی تمرکز و انگیزه دانش‌آموزان موردنیاز است (Fahmy and Rifaat, ۲۰۱۰).

یادگیری از ابتدا

برخی از دانش‌آموزان شروع یادگیری یک زبان جدید را بسیار چالش برانگیز می‌دانند. تقریباً هر سفر یادگیری زبان با حروف الفبا شروع می‌شود که ممکن است برای برخی افراد دشوار باشد. اگر زبان مادری دانش‌آموز با زبان عربی بسیار متفاوت است، پس این مانع دیگری برای غلبه بر آن است (Hall Haley and Ferro, ۲۰۱۱).
ضروری است که دانش‌آموزان در این مرحله متمرکز بمانند و ناامید نشوند. به دانش‌آموزان آموخت که انجام این کار سخت است، اما باید به خاطر داشته باشند که این یک چالش دیگر در زندگی است که بر آن غلبه خواهند کرد و در نهایت آن‌ها را به فرد بهتری تبدیل می‌کند (صدیق اورعی، ۱۳۸۵).

تردید در صحبت کردن

بسیاری از دانش‌آموزان از صحبت با افراد با زبان عربی، به ویژه افراد بومی زبان تردید می‌کنند تا اگر اشتباهی مرتکب شوند، خجالت نکشند. زمانی که فردی در تلاش است زبان خود را بیاموزد، بومی زبانان همیشه خوشحال می‌شوند و نه تنها انتقاد نمی‌کنند، بلکه برعکس، آنها می‌توانند با تصحیح خطاهای دانش‌آموزان و با توضیح زبان خود به آن‌ها کمک کنند (Akasha, ۲۰۱۳).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

واژگان ضعیف

صحبت کردن با زبان مادری دانش‌آموزان را به مشکل دیگری در یادگیری یک زبان خارجی سوق می‌دهد که واژگان ضعیف است. به‌خاطر سپردن بسیاری از کلمات و عبارات جدید ممکن است سخت باشد، چه رسد به استفاده از آنها در حین صحبت کردن. دقیقاً به همین دلیل است که به دانش‌آموزان توصیه می‌شود بیشتر با زبان عربی صحبت کنند؛ زیرا به این ترتیب واژگان خود را تمرین می‌کنند، از برخی کلمات و عبارات بیشتر استفاده می‌کنند و مترادف‌ها را یاد می‌گیرند. همچنین خواندن روزنامه، وبلاگ، تماشای فیلم و برنامه‌های تلویزیونی، گوش دادن به رادیو به زبان خارجی توصیه شده است (تقی زاده، ۱۳۹۹).

مشکلات گرامر

گرامر در یادگیری یک زبان خارجی بسیار مهم نیست، اما به این معنی نیست که مهم نیست. در طول فرآیند یادگیری، داشتن یک یا چند کتاب گرامر مفید است. به دانش‌آموزان بیاموزید که اگر برخی از قوانین گرامری را نمی‌دانید، هرچند بار که آن را کاملاً فهمیدید، کمک بخواهید. گرامر هر زبان مطمئناً بخش‌های چالش‌برانگیز خود را دارد، بنابراین اگر از همان ابتدا آن را درست متوجه نشدند، باید فقط صبور باشند و زیاد تمرین کنند (Abdelgadir and Ramana, ۲۰۱۶).

عدم مقایسه با زبان مادری

بسیاری از مردم زمانی که شروع به یادگیری یک زبان جدید می‌کنند به زبان مادری خود فکر می‌کنند. آنها تمایل دارند بلافاصله کلمات را در ذهن خود ترجمه کنند که البته زمان می‌برد. باین‌حال، با انجام این کار، آنها بیشتر و بیشتر گیج می‌شوند. هر زبانی برای خودش صحبت می‌کند، مهم نیست چقدر فکر می‌کنید که زبان مادری شما با زبانی که یاد می‌گیرید مشابه است. پیشنهاد می‌کنیم سعی کنید مستقیماً ترجمه نکنید. به زبانی که یاد می‌گیرید فکر کنید، مهم نیست چند کلمه یا عبارت را می‌دانید. تفکر به زبان مقصد ضروری است. به بازگشت به زبان مادری خود فقط برای ترجمه به یک زبان خارجی فکر نکنید. برای شما سودی نخواهد داشت (Ahmed et al., ۲۰۲۰).

نگرش

یکی از موانع اصلی در یادگیری یک زبان خارجی، نگرش دانش‌آموزان است. اگر دانش‌آموزان باور دارند که زبان سخت است، حتی اگر خیلی سخت کار کنند، ممکن است موفق نشوند، مغز آنها به اندازه کافی تلاش نخواهد کرد. به دانش‌آموزان بیاموزید که مثبت فکر کنید، نگرش مثبت داشته باشید. هیچ‌کس نمی‌گوید که این کار آسان خواهد بود، اما سعی کنید همیشه به‌خاطر داشته باشید که اگر به اندازه کافی پیگیر باشید، کاری وجود نخواهد داشت که نتوانید انجام دهید (Gough and Calderbank, ۲۰۱۹).

این که یادگیری یک زبان خارجی دشوار است، کاملاً درست نیست. این یک طرز فکر است و بالاتر از همه، یک نگرش است. برخی از موانع در این مقاله بررسی شد که اگر دانش‌آموزان از آنها آگاه باشند و انگیزه کافی داشته باشند، به راحتی می‌توانند بر آنها غلبه کنند (Haron et al., ۲۰۱۶).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بزرگ‌ترین مشکل در یادگیری زبان‌های خارجی

یادگیری زبان خارجی یکی از سخت‌ترین کارهایی است که مغز می‌تواند انجام دهد. چیزی که یک زبان خارجی را بسیار دشوار می‌کند، تلاشی است که باید برای انتقال بین ساختارهای پیچیده زبانی انجام می‌شود. همچنین یادگیری نحوه تفکر به زبان دیگر چالش‌برانگیز است. مهم‌تر از همه، زمان، کار سخت و فداکاری می‌خواهد (Yaakub, ۲۰۰۷).

چالش‌های یادگیری زبان عربی

در این بخش چالش‌های یادگیری زبان عربی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الفبای عربی

الفبای عربی از ۲۸ حرف تشکیل شده است که همگی نشان‌دهنده حروف بی‌صدا هستند. هیچ حروف صدادار در زبان نوشتاری نمایش داده نمی‌شود، اگرچه هنگام گفتن کلمات به طور ضمنی بیان می‌شوند. این می‌تواند خواندن متون عربی را به یک چالش برای مبتدیان تبدیل کند. ترفندهای مفیدی وجود دارد که می‌توان از آنها برای خواندن متون عربی کمک گرفت اول، بیشتر کتاب‌ها و متون عربی دارای علامت‌های مصوت هستند تا در تلفظ صحیح کلمات کمک کنند (تقی زاده، ۱۳۹۹).

قواعد پیچیده زبان عربی

دشواری یادگیری زبان عربی به قواعد دستور زبان منحصره‌فرد آن مربوط می‌شود که می‌تواند برای دانش‌آموزان چالش‌برانگیز باشد. مثلاً زبان عربی برای کلمات مذکر و مؤنث و همچنین اسم مفرد و جمع قواعد مختلفی دارد. علاوه بر این، فعل «بودن» در عربی سه شکل مختلف دارد.

یکی از دلایلی که اغلب برای دشوار بودن برچسب زبان عربی ذکر می‌شود، صرفاً به این دلیل است که اشتراکات کمی با خانواده زبان‌های اروپایی دارد. زبان عربی که به خانواده زبان‌های افروآسیایی تعلق دارد، مسیری متفاوت از زبان‌های بزرگ اروپایی داشته است. اگرچه از آنجایی که زبان عربی در قرون وسطی زبان علم بود، لغاتی وجود دارد که از آن دوران به سخنان جهانی رسیده است (Kadbey et al., ۲۰۱۵). البته که برای دانش‌آموزان فارسی‌زبان این چالش به مراتب کمتر است (Al-Busaidi, ۲۰۱۵). برای پیچیده‌تر کردن مسائل، حروف صدادار از نوشتار عربی حذف می‌شوند که می‌تواند درک را در هنگام اولین یادگیری زبان پیچیده کند (Dahou, ۲۰۱۶).

موانع جغرافیایی و مالی

جایی که به دنیا آمده‌اید نباید تعیین کند که در زندگی چه چیزی یاد می‌گیرید، اما متأسفانه گاهی اوقات این‌طور می‌شود. مواردی مانند محل زندگی شما و میزان درآمدی که به دست می‌آورید می‌تواند یادگیری زبان عربی را چالش‌برانگیزتر کند؛ بنابراین، شناخت و درک موانع اجتماعی و فرهنگی پیش رو می‌تواند شما را در مسیر موفقیت بازگرداند (Fahmy and Rifaat, ۲۰۱۰).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

سلامت روان

یادگیری یک زبان جدید ممکن است باعث شود برخی دانش‌آموزان کمی از اضطراب رنج ببرند. این می‌تواند بر نتیجه موفقیت یادگیری زبان عربی آنها تأثیر بگذارد. افرادی که اضطراب و افسردگی دارند اغلب درگیر شدن و تمرکز بر روی مواد برایشان مشکل است (Hall Haley and Ferro, ۲۰۱۱).

آموزش زبان عربی برای دانش‌آموزان غیرعربی زبان: چالش‌ها و راه‌حل‌ها

زبان عربی به‌عنوان یکی از سریع‌ترین زبان‌های در حال رشد در جهان، به طور فزاینده‌ای تبدیل به زبان دومی برای والدین می‌شود تا به دانش‌آموزان غیرعربی زبان خود آموزش دهند. یادگیری هر زبانی در سنین پایین مهم و مفیدتر از یادگیری آن در آینده است. از آنجایی که مغز اطلاعات را راحت‌تر و سریع‌تر درک و جذب می‌کند، بنابراین شروع یادگیری زبان عربی در مراحل اولیه می‌تواند تفاوت بزرگی ایجاد کند.

یادگیری زبان عربی به دانش‌آموزان اطلاعاتی در مورد اسلام می‌دهد. به همین دلیل است که خانواده‌های مسلمانی که در یک کشور غیرعربی زندگی می‌کنند می‌خواهند فرزندانشان زبان عربی، زبان قرآن را بیاموزند تا با فرهنگ اسلامی خود در ارتباط باشند (Akasha, ۲۰۱۳).

یادگیری یک زبان به شما کمک می‌کند فرهنگ آن را نیز درک کنید؛ بنابراین، هنگامی که زبان عربی را یاد می‌گیرید، می‌توانید درک بهتری از فرهنگ عرب ایجاد کنید و دانش‌آموز را قادر می‌سازد تا افراد اطراف خود را آگاهانه‌تر درک کند. دلیلی که به همین دلیل خارجی‌های کار و زندگی در کشورهای عربی می‌خواهند فرزندان خود را با یادگیری زبان آن در فرهنگ منطقه غرق کنند. با این حال، عوامل بسیاری در اکتساب زبان و رشد دانش‌آموز نقش دارند. برخی از آنها مربوط به دانش‌آموز و برخی دیگر مربوط به خانواده او و روش‌های یادگیری است (Abdelgadir and Ramana, ۲۰۱۶).

تفاوت‌های فردی

آموزش زبان عربی به یک دانش‌آموز عرب با آموزش آن به غیرعرب متفاوت است. دروس ارائه شده به غیرعرب زبانان باید آسان‌تر باشد و مدل یادگیری باید با قابلیت‌های زبانی دانش‌آموز تنظیم شود. غیرعرب‌زبانان ممکن است دچار مشکلات یادگیری شوند به همین دلیل است که شناسایی آنها با پرسیدن سؤالات درست در مراحل اولیه فرآیند یادگیری بسیار مفید خواهد بود (صدیق اورعی، ۱۳۸۵).

خانواده و محیط

علاقه به آموزش زبان دوم به دانش‌آموزان مستلزم این است که محیط لازم را برای فراگیری زبان او فراهم کنید. آنها به تمام حمایت و تلاش شما برای انجام آن نیاز دارند. حضور در کشور عربی زبان می‌تواند بسیار مفید باشد؛ زیرا دانش‌آموز می‌تواند این فرصت را پیدا کند که با مردم محلی به زبان صحبت کند، تابلوها را در خیابان بخواند و از فضای واقعی عربی لذت ببرد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

(Ahmed et al., ۲۰۲۰). اما در مدارس نیز می‌توان در فضای کلاس تغییراتی ایجاد کرد تا این موضوع را برای دانش‌آموزان شبیه‌سازی کند.

روش سنتی آموزش

روش سنتی یادگیری می‌تواند برای دانش‌آموز خسته‌کننده باشد؛ بنابراین، مطالب آموزشی باید با استفاده از تصاویر بزرگ، فونت‌ها، رنگ‌ها و اشکال مختلف و شامل فعالیت‌های مختلف برای دانش‌آموز جذاب باشد. در خانه، انجام بازی‌های موردعلاقه آنها به زبان عربی می‌تواند بسیار مفید باشد. همچنین معلم باید از ابزارهایی استفاده کند تا درس را سرگرم‌کننده‌تر کند. مانند: پازل، اسباب‌بازی، عکس و فیلم که همه این موارد توجه بیشتری را به خود جلب می‌کنند (Yaakub, ۲۰۰۷).

مشکلات خواندن

بسیاری از دانش‌آموزان خواندن به زبان عربی را دشوار و کسل‌کننده می‌دانند. برای حل این مشکل، برچسب زدن در کنار تصاویر یا صدا می‌تواند برای آنها سرگرم‌کننده باشد زیرا متن یا داستان را زنده‌تر می‌کند (تقی زاده، ۱۳۹۹).

عدم تمرین

تمرین مهم‌ترین چیز در یادگیری هر زبانی است و در اینجا چند ایده جالب برای آن وجود دارد. همه دانش‌آموزان عاشق تماشای کارتون و برنامه‌های تلویزیونی هستند، بنابراین، اگر آنها را به زبان عربی تماشا کنند، بسیار مفیدتر خواهد بود و به آنها کمک می‌کند تا در صحبت کردن مسلط باشند و همچنین یادگیری لغات جدید به طور مداوم. چیز دیگری که به بچه‌ها کمک می‌کند تا بیشتر تمرین کنند، یک گروه مطالعه یا تبادل زبان با یک دوست است، به‌خصوص اگر دانش‌آموز در یک کشور عربی زندگی می‌کند (Al-Busaidi, ۲۰۱۵).

برنامه‌های زبان همچنین می‌توانند دانش‌آموز را در یادگیری زبان‌ها به جلو سوق دهند، زیرا آنها اطلاعات را با تصاویر و فایل‌های صوتی و حتی آزمون‌ها ارائه می‌دهند. استفاده از آنها را بسیار سرگرم‌کننده‌تر می‌کند. فلش کارت برای دانش‌آموزان این یک راه سرگرم‌کننده برای تکرار و حفظ واژگان است (Haron et al., ۲۰۱۶).

خط عربی همچنین اغلب برای یادگیری نحوه خواندن با مشکل مواجه است، زیرا به‌طور کلی تمام مصوت‌های کوتاه در نوشتار حذف می‌شوند دانش‌آموز را تنها با حروف صامت و سه مصوت بلند می‌گذارد تا بفهمد چگونه کلمه را تلفظ کند. این می‌تواند در ابتدا یک چالش واقعی باشد، اما عربی یک سلاح مخفی برای شکستن کد دارد. زبان عربی دارای دستور زبان و صرف‌شناسی بسیار منظم (و درعین‌حال پیچیده) است (به معنای نحوه تغییر شکل کلمات و کنار هم قرارگرفتن آنها) - اگر ۱۰ الگوی اصلی کلمه را که به "ده فرم" معروف هستند را حفظ کنید، خواندن کلمات عربی بسیار آسان می‌شود. علاوه بر این، فرم‌ها به شما کمک می‌کنند تا به دلیل پیوند بین ریشه‌ها (خوشه‌های ۳ حرفی) و معانی عمومی، معنی را از کلمات واژگانی که ممکن است قبلاً ندیده‌اید، تشخیص دهید (Kadbey et al., ۲۰۱۵).

سیستم دستور زبان می‌تواند سخت‌ترین و ساده‌ترین چیز در مورد یادگیری زبان عربی باشد. بدون شک دستور زبان عربی پیچیده و دشوار است، اما همچنین بسیار منظم و منطقی است. مشکل در تعداد بسیار زیاد قوانینی است که زبان‌آموز باید

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به‌خاطر بسپارد - چیزی که حتی خود اعراب نیز مرتباً با آن با مشکل مواجه می‌شوند. اما، اگر بتوانید قوانین و کاربرد آنها را شکست دهید، مشکلی وجود ندارد (Fahmy and Rifaat, ۲۰۱۰).

اسامی و افعال عربی با مفرد، مضاعف و جمع، و دسته‌های بعدی با دو جنس متمایز می‌شوند. این ۱۲ ضمیر و ۱۴ صرف لفظی، علاوه بر سه حالتی که کلمات عربی بر آنها حاکم است، می‌دهد. این می‌تواند چیزهای زیادی برای یادگیری باشد - اما جنبه مثبت این است که وقتی آنها را بشناسید، عربی بسیار خاص و بدون ابهام است و به عربی زبان اطلاعات و وضوح بیشتری می‌دهد (Gough and Calderbank, ۲۰۱۹).

مانع دیگری که زبان‌آموز عربی باید از آن عبور کند، وجود عربی استاندارد مدرن علاوه بر لهجه‌های عربی است که باعث می‌شود مهارت‌های دانش‌آموزان در درس عربی در زندگی واقعی مؤثر نباشد. اگر لهجه مراکشی را یاد بگیرید، هنگام تلاش برای برقراری ارتباط با کسی که اهل منطقه دیگری است، مفید نخواهد بود، زیرا تفاوت زبانی در واژگان و تلفظ بسیار زیاد است. اگرچه افرادی که یک لهجه را یاد می‌گیرند، اغلب ادغام با جامعه و فرهنگ عرب را آسان‌تر می‌کنند و گوینده را قادر می‌سازد تا در موقعیت‌های روزمره به طور طبیعی و راحت عمل کند. یک گویش محلی اغلب حس تعلق و وابستگی را در زبان‌آموز تقویت می‌کند، چیزی که در شکستن موانع فرهنگی و زبانی بین ملیت‌های مختلف مهم است (Hall Haley and Ferro, ۲۰۱۱).

دو نسخه از زبان عربی وجود دارد. عربی استاندارد مدرن و عربی کلاسیک. عربی مدرن بیشتر یک نوع عربی روان است که توسط همه ساکنان کشورهای عربی در طول زندگی روزمره خود استفاده می‌شود. و صحبت کردن بدون داشتن هیچ کلمه دشواری در آن بسیار راحت‌تر است. این زبان حاوی هیچ عبارات یا کلماتی نیست که به راحتی یک عرب‌زبان جدید را گیج کند (Dahou, ۲۰۱۶).

عربی مدرن به نام فوشا نیز شناخته می‌شود. در مقایسه، عربی کلاسیک شکل خالص‌تر و خالص‌تر عربی است که حاوی کلمات دشوار است و در ابتدا نیاز به درک زیادی دارد. جدای از آن، زبان عربی کلاسیک در قرآن کریم وجود دارد، که هر فردی با یادگیری زبان عربی می‌خواهد آن را بفهمد.

عربی کلاسیک مانند انگلیسی رسمی است. در مقالات تحقیقاتی و کارهای رسمی که باید انجام شوند مفید است. با این حال، بهتر است عربی استاندارد مدرن را آموخت؛ زیرا یادگیری آن آسان‌تر خواهد بود و مفید است؛ زیرا اکثر مردم در کشورهای عربی به آن صحبت می‌کنند (Akasha, ۲۰۱۳).

راهکارهایی برای بهبود آموزش درس عربی در مدارس

در این بخش به راهکارهای مؤثر در بهبود نتایج آموزش زبان عربی در مدارس پرداخته می‌شود. گرفتار شدن در دام تلاش برای یادگیری زبان عربی با تفسیر کلمات به جای یادگیری الفبای عربی در ابتدا کار دشواری نیست. برای شروع، شما با الفبا آشنا می‌شوید و سپس آن حروف را به صورت کلمات در می‌آورید. در آن مرحله، نحوه تنظیم جملات را در می‌یابید و در نهایت ساختار نقطه‌گذاری زبان را مطالعه می‌کنید. انتخاب هر جایگزینی فقط دانش‌آموزان را از روند یادگیری عقب می‌اندازد (Abdelgadir and Ramana, ۲۰۱۶).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

حفظ کل عبارات

حفظ اصطلاحات عربی یک پیشرفت مهم و حیاتی برای رسیدن به آشنایی با زبان است. با این حال، ناکافی است. برای دستیابی به تسلط، باید این کلمات را در عبارات یا جملات کامل قرار دهید تا نحوه استفاده افراد/بومیان واقعاً از آنها استفاده شود. این به دانش‌آموزان قدرت می‌دهد تا در یک بحث واقعی در حضور مردم از آن استفاده کنند.

برای این، باید عبارات از پیش آماده شده را با کلماتی که کاملاً می‌دانید و کاملاً درک می‌کنید به‌خاطر بسپارید. استفاده از عباراتی که در بحث‌های معمولی وجود دارد، که می‌توانید برای یادگیری عربی در زمان نیاز به یاد بیاورید، گسترده است. حفظ عبارات مد شده از پیش آماده شده به شما این امکان را می‌دهد که این عبارات را به‌سرعت اعمال کنید و آنها را برای جمع‌آوری موارد دشوارتر تنظیم کنید (Yaakub, ۲۰۰۷).

بنابراین برای حفظ ۱۰-۱۵ کلمه در روز، به‌تصویر کشیدن سیستم تکرار فاصله ضروری است. این چارچوب به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا با افزایش زمان در وسط هر ممیزی، کلمات، ایده‌ها و داده‌ها را برای مدت طولانی به‌خاطر بسپارند. برای انجام این کار، باید با در نظر گرفتن منحنی مشرف، آنچه را که می‌خواهید درک کنید، ترتیب دهید (Haron et al., ۲۰۱۶).

این به دانش‌آموزان امکان می‌دهد کلمات را در دامنه واژگان خود بررسی کنند. همچنین به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که عباراتی را که اخیراً حفظ کرده‌اند، مدت کوتاهی قبل از فراموش کردنشان مرور کنند. وقتی فهرست واژگانی را که باید حفظ کنید انتخاب کردید، می‌توان عربی را با استفاده از سیستم تکرار فاصله به‌سرعت یاد گرفت (Al-Busaidi, ۲۰۱۵).

هنگام یادگیری یک زبان جدید، فلش کارت‌ها همیشه دوستان دانش‌آموزان خواهند بود. آنها می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند کلماتی را که باید استفاده کنند به‌خاطر بسپارند، زیرا زبان عربی پر از واژگان است. احتمالاً برای یادگیری واژگان رایج برای بهبود تسلط کلی خود در زبان، به فلش کارت نیاز خواهند داشت. بدیهی است که مجبور نخواهند بود همه کلمات را یاد بگیرند، اما همچنان باید به‌اندازه کافی یاد بگیرند تا زبان را به‌درستی یاد بگیرند. و برای کمک به دانش‌آموزان در این فرآیند یادگیری، فلش کارت‌ها بسیار مفید خواهند بود. از دانش‌آموزان بخواهید که از واژگان مشکلی که در حین یادگیری زبان عربی با آن مواجه می‌شوید، فلش کارت تهیه کنید (Kadbey et al., ۲۰۱۵).

توصیه‌های کاربردی به دبیران عربی

۱. تدریس مفاهیم دینی با جذابیت: در تدریس مفاهیم دینی به دانش‌آموزان، از روش‌ها و استراتژی‌های جذابیت‌بخش استفاده کنید. داستان‌ها، مثال‌ها و تعاملات گروهی می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا مفاهیم را بهتر درک و یادگیری کنند.

۲. ایجاد تعامل مثبت: تلاش کنید تا در کلاس‌هایتان فضایی مثبت و پویا ایجاد کنید. با برقراری ارتباط و تعامل مثبت با دانش‌آموزان، آنها را به یادگیری و تفکر پویا ترغیب کنید.

۳. استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی: از فناوری‌های اطلاعاتی مانند نرم‌افزارهای آموزشی، ویدئوها و نرم‌افزارهای تعاملی بهره‌برداری کنید تا فرآیند یادگیری را برای دانش‌آموزان جذاب‌تر کنید.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۴. ترغیب به مشارکت فعال: دانش‌آموزان را به مشارکت فعال در کلاس‌ها ترغیب کنید. از تمرین‌ها، گروه‌کاری و پروژه‌های گروهی برای فعالیت‌های تعاملی و عملی استفاده کنید.
۵. مدیریت کلاس با تنوع فرهنگی: با توجه به تنوع فرهنگی دانش‌آموزان، تلاش کنید تا محیط کلاس را به گونه‌ای مدیریت کنید که همه دانش‌آموزان احساس تعلق و ارتباط با محیط آموزشی داشته باشند.
۶. ارتقاء انگیزه دانش‌آموزان: از راهکارهای متنوعی برای افزایش انگیزه دانش‌آموزان در یادگیری عربی استفاده کنید، مثلاً ارتباط مطالب به زندگی روزمره آن‌ها یا استفاده از بازی‌ها و مسابقات آموزشی.
۷. مدیریت زمان مؤثر: برنامه‌ریزی دقیق برای تدریس و تخصیص زمان به موضوعات مختلف به شما کمک می‌کند تا کلاس‌هایتان را به طور مؤثر و بهینه اداره کنید.
۸. پیگیری و ارزیابی: دنبال کردن پیشرفت دانش‌آموزان و ارزیابی منظم عملکرد آن‌ها می‌تواند به شما کمک کند تا نقاط ضعف را شناسایی و بهبودهای لازم را اعمال کنید.
۹. به‌روزرسانی مهارت‌ها: به طور مداوم به به‌روزرسانی و ارتقاء مهارت‌های تدریس و تخصصی خود در زمینه تدریس عربی بپردازید.
۱۰. همکاری با همکاران: با همکاری و تبادل تجربیات با همکاران خود، می‌توانید از تجربیات مشابه استفاده کرده و راهکارهای جدیدی برای بهبود تدریس عربی به دانش‌آموزان ایجاد کنید.
۱۱. استفاده از تنوع منابع: برای تدریس عربی، از منابع متنوعی مانند کتاب‌ها، مقالات، منابع آنلاین و منابع صوتی و تصویری استفاده کنید تا تنوع و جذابیت در فرآیند یادگیری ایجاد شود.
۱۲. تشویق به خودآموزی: دانش‌آموزان را به خودآموزی تشویق کنید و منابعی برای یادگیری خود معرفی کنید تا از تجربه یادگیری مستقل و پایدار بهره‌برداری کنند.
۱۳. ترکیب تدریس بازی‌ها و فعالیت‌های عملی: از بازی‌ها، نقش‌آفرینی‌ها و فعالیت‌های عملی برای تدریس عربی استفاده کنید تا مفاهیم به صورت جذاب‌تری به دانش‌آموزان منتقل شوند.
۱۴. توجه به نیازها و توانایی‌های دانش‌آموزان: در تدریس عربی، به نیازها، علایق و توانایی‌های هر دانش‌آموز توجه کنید و رویکردهای تدریسی مناسب بر اساس این عوامل انتخاب کنید.
۱۵. محیط یادگیری دوستانه: فضای دوستانه و غیرتنشی محیط کلاسی را ایجاد کنید تا دانش‌آموزان با آزادی بیشتری در ابراز نظرها و پرسش‌های خود به یادگیری بپردازند.
۱۶. ایجاد تعامل با والدین: با والدین دانش‌آموزان ارتباط مؤثری برقرار کنید تا با همکاری در فرآیند یادگیری و تربیت کمک کنید.
۱۷. تقویت مهارت‌های زبانی: به تقویت مهارت‌های شنیداری، گفتاری، خواندن و نوشتن در زبان عربی اهمیت بدهید و فعالیت‌هایی برای تقویت این مهارت‌ها در کلاس انجام دهید.
۱۸. بهبود ارتباطات فردی: با دانش‌آموزان به صورت فردی ارتباط برقرار کنید تا نیازها و مشکلاتشان را بهبود بخشید.
۱۹. آموزش مهارت‌های مطالعه: به دانش‌آموزان یاد بدهید چگونه به طور مؤثرتر و با استفاده از راهکارهای مطالعه موفق ترقی کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲۰. ادامه آموزش مداوم: به روز ماندن در زمینه تدریس عربی و شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط با این حوزه، به بهبود کیفیت تدریس شما کمک خواهد کرد. توصیه‌های فوق می‌توانند به دبیران عربی کمک کنند تا تجربه‌یادگیری دانش‌آموزان را بهبود بخشید و فرآیند تدریس عربی را بیشتر به چالش‌ها و راهکارهای مؤثر تطابق دهند.

نتیجه‌گیری

در مسیر تدریس درس عربی به دانش‌آموزان، معلمان با چالش‌هایی روبه‌رو می‌شوند که نیازمند راهکارهای مناسب و کاربردی برای مواجهه با آن‌ها است. یکی از اصلی‌ترین چالش‌ها، تدریس مفاهیم دینی و زبان عربی به دانش‌آموزانی است که ممکن است با زبان و مفاهیم جدید مواجه شوند. این چالش می‌تواند تأثیرات منفی بر روی انگیزه و علاقه دانش‌آموزان داشته باشد. همچنین، ترکیب مهارت‌های مختلف زبانی و تدریس مفاهیم دینی باعث می‌شود تا دبیران نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تری برای تدریس و یادگیری شوند (Al-Busaidi, ۲۰۱۵).

راهکارهای متعددی وجود دارد که معلمان عربی می‌توانند بهره‌برداری کنند تا با چالش‌ها مواجهه کنند و بهبودی در فرآیند تدریس و یادگیری دست‌یابند. به‌عنوان مثال، استفاده از روش‌های تدریسی جذاب، ایجاد تعامل فعال با دانش‌آموزان، ترکیب تدریس بازی‌ها و فعالیت‌های عملی، و ایجاد فضای دوستانه در کلاس می‌توانند به افزایش انگیزه و تفاوت در فرآیند یادگیری دانش‌آموزان کمک کنند. همچنین، به‌روزرسانی مهارت‌های زبانی و آشنایی با منابع جدید آموزشی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Abdelgadir and Ramana, ۲۰۱۶).

تا قبل از انقلاب، زبان عربی به‌صورت محدود در مدارس آموزش داده می‌شد. بعد از انقلاب، تدریس این زبان الزامی شد. یکی از دلایل این امر این است که زبان عربی زبان قرآن است. از طرف دیگر، زبان عربی با زبان فارسی درآمیخته و به‌واسطه وجود لغات عربی در زبان فارسی، درک کامل زبان فارسی تا حدی در گرو آشنایی با زبان عربی است.

به دلیل پیچیدگی زبان عربی، آموزش آن در مدارس با چالش‌هایی همراه است. برخی از این چالش‌ها شامل نیروی انسانی نا کارآموده، سنتی بودن روش‌های مورداستفاده در آموزش زبان عربی، آموزش نامناسب دستور زبان، ارائه واژگان غیرمعمول در استفاده روزمره، غلبه دستور زبان و قواعد محوری زیاد در متون درسی از جمله چالش‌هایی است که آموزش زبان عربی در کشور را ناکارآمد کرده است (Al-Busaidi, ۲۰۱۵).

از جمله مهم‌ترین موانعی که دانش‌آموزان در یادگیری زبان عربی با آن روبرو هستند، آشنایی با یک سیستم نوشتاری جدید، غلبه بر مشکلات مختلف واج شناختی، درک اینکه زبان عربی به‌صورت نوشتاری به طور کامل تلفظ نمی‌شود و به خاطر سپاری واژگان عربی است که به‌راحتی از طریق همزادها قابل قیاس نیست. ویژگی‌های گفتاری زبان عربی یادگیری آن را سخت می‌کند (Yaakub, ۲۰۰۷). در پایان، می‌توان نتیجه گرفت که تدریس درس عربی به دانش‌آموزان با چالش‌هایی همراه است که معلمان با استفاده از راهکارهای کاربردی می‌توانند آن‌ها را به خوبی مدیریت کنند. این چالش‌ها به‌عنوان فرصت‌هایی برای بهبود فرآیند تدریس و یادگیری دانش‌آموزان موردنیاز هستند. از طریق ترکیب انگیزش، تعامل و تنوع در روش‌های آموزشی، می‌توان به بهترین شکل ممکن به اهداف آموزشی و یادگیری دست‌یافت و دانش‌آموزان را به سمت تسلط بر زبان عربی و درک بهتر مفاهیم دینی هدایت کرد.

منابع

- ۱- تقی زاده، هدایت الله. (۱۳۹۹). موانع یادگیری مهارت‌های چهارگانه زبان عربی و ارتقاء انگیزش با تکیه بر رویکرد مغز محوری (مطالعه موردی؛ دانش‌آموزان دبیرستان تربیت منطقه ۱۵ تهران). پژوهش در آموزش زبان و ادبیات عرب، ۲(۲)، ۵۹-۸۱.
- ۲- صدیق اورعی، غلامرضا. (۱۳۸۵). سنجش گرایش دانش‌آموزان دبیرستانی شهر مشهد به درس عربی و عوامل مؤثر بر آن. علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۸(۱)، ۵۷-۸۱.
- ۳- Akasha, O. (۲۰۱۳). Exploring the challenges facing Arabic-speaking ESL students & teachers in middle school. *Journal of ELT and Applied Linguistics (JELTAL)*, ۱(۱), ۱۲-۳۱.
- ۴- Haron, S. C., Ahmed, I. H., Mamat, A., Ahmad, W. R. W., & Rawash, F. M. M. (۲۰۱۶). Challenges in Learning to Speak Arabic. *Journal of Education and Practice*, ۷(۲۴), ۸۰-۸۵.
- ۵- Kadbey, H., Dickson, M., & McMinn, M. (۲۰۱۵). Primary teachers' perceived challenges in teaching science in Abu Dhabi public schools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, ۱۸۶, ۷۴۹-۷۵۷.
- ۶- Al-Busaidi, F. Y. (۲۰۱۵). Arabic in foreign language programmes: difficulties and Challenges. *Journal of Educational and Psychological Studies-Sultan Qaboos University* (Pages ۷۰۱-۷۱۷), ۹(۴).
- ۷- Dahou, F. N. E. H. (۲۰۱۶). Modern Standard Arabic in Algeria: Problems and challenges. *International Journal of Language Studies*, ۱۰(۱).
- ۸- Yaakub, M. B. H. (۲۰۰۷). Teaching Arabic as a second language: An evaluation of key word method effectiveness. *Jurnal Teknologi*, ۶۱â-۷۲.
- ۹- Hall Haley, M., & Ferro, M. S. (۲۰۱۱). Understanding the perceptions of Arabic and Chinese teachers toward transitioning into US schools. *Foreign Language Annals*, ۴۴(۲), ۲۸۹-۳۰۷.
- ۱۰- Abdelgadir, E., & Ramana, V. S. V. L. (۲۰۱۶). Challenges of Teaching English to Arabic Students. *International Journal of English Language, Literature, and Humanities*, ۲۲۱-۲۲۷.